

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce: Bc. Karolína Štuková

Název práce: Standard kvality profese učitele pohledem žáků středních škol

Oponent: Mgr. et Mgr. Anna Pospíšilová, Ph.D.

Představení práce

Autorka neuvádí cíl své diplomové práce ani její teoretické části. V anotaci čteme, že se práce *“zabývá pohledem žáků středních škol k chování a přístupu jejich třídních učitelů k vyučování a jakým způsobem jejich vystupování koresponduje s požadavky danými standardem kvality profese učitele.”* Na straně 13 je uvedeno *„Pro potřeby diplomové práce zabývající se profesním standardem učitele“*. Autorka tedy uvádí vztah své práce s jejím názvem.

V teoretické části hovoří autorka stručně o roli vzdělání ve 21. století, dále představuje šest pojmů, které označuje jako *„základní v rámci pedagogického slovníku“*, ale nepopisuje vztah mezi těmito pojmy, ani jak je bude chápat ve své práci. V kapitole o učiteli hovoří o pedagogických pracovnících, ale nedefinuje roli učitele. V kapitole reforma učitelství profese o reformě učitelství profese nehovoří, ale zmiňuje se o *„problémovosti učitelství povolání“*. Další kapitoly se věnují roli učitele a profilu učitele, i když tyto dva pojmy nejsou definovány. V kapitole o profesních kompetencích uvádí interpretaci tohoto pojmu jednou autorkou a nevztahuje ji k jiným zmíněným podobným konceptům (např. Kyriacou str. 24). Dále se zmiňuje o učitelství profesionalitě, etickém kodexu a karierním řádu. V kapitole Kvalita učitele nehovoří autorka o kvalitě učitele, ale o kvalitě vzdělávání a kvalitě školy. V kapitole Rozvoj vzdělávání učitelů v evropském kontextu představuje výzkum o kvalitě školy. V kapitole Kvalita učitele a profesní standard na str. 34 hovoří o kvalitě učitele. V kapitole Pojetí kvality profese v českém vzdělávání představuje Bílou knihu a Delorovi čtyři pilíře vzdělávání, z nichž odvozuje sedm kompetencí jakožto *„obsah pojmu profesního standardu“*, uvádí možnou specifikaci a vymezení dle pěti autorů. V předposledních kapitolách teoretické části představuje dva konkrétní standardy využívané pro učitele / lektory (zdroje: Čtením a psaním ke kritickému myšlení a Začít spolu). V závěru teoretické části představuje profesní standardy *„ve světě“* – hovoří o Evropě, a konkrétně ve třech zemích (Velká Británie, Spojené státy, Austrálie).

V praktické části práce představuje cíl výzkumu: *„Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak vnímají žáci SŠ chování jejich třídního učitele a zda odpovídá standardu kvality profese učitele, jehož základní body vytyčuje například program RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení), kterým byl dotazník inspirován.*

Praktická část se zajímá o to, zda třídní učitel tyto aspekty splňuje a za jakých podmínek. Zásadní otázkou bádání je také předmět, který hodnocený třídní učitel žáky vyučuje a jak tento fakt ovlivňuje jejich hodnocení.“ (str. 53)

„Odpovědi jsem porovnávala optikou věku, polohy, kde se vzdělávají a pohlaví. Zásadní roli hraje také předmět, který hodnocený třídní učitel vyučuje. V závislosti na tom také směřuje svou činnost a výuku adekvátně uzpůsobuje.“ (str. 54)

V metodologii výzkumného šetření autorka uvádí: „*využila jsem programu RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení), podle kterého jsem vytvořila svůj dotazník a žáky následně nechala vybrané okruhy hodnotit. Především z tohoto důvodu jsem zvolila kvantitativní metodu šetření.*“ (str. 53)

Dále autorka představuje pět kategorií dotazníkového šetření, které realizovala na víceletém gymnáziu v Praze a na obchodní akademii v Jindřichově Hradci. Celkem se ho zúčastnilo 86 respondentů (36 a 50). Autorka neuvádí, kolik učitelů bylo hodnoceno, kolika žáky byli jednotliví učitelé hodnoceni, ani jaké kombinace předmětů učitelé učí. Dotazník byl šířen elektronicky, autorka nepopisuje způsob sběru blíže (cesta k žákům, metoda dotazníku apod.).

Odpovědi na dotazník uvádí postupně pro obě školy. Znázorňuje graficky odpovědi dle pětibodové škály.

Autorka uvádí, že se v dotazníku inspiruje programem RWCT, ale nevysvětluje, proč právě ním a jak konkrétně. V dotazníku není u některých otázek zjevné, zda se jedná o jednoznačný znak kvality, pokud žák zaškrtně „souhlasím“. U otázek není zjevné, jak přesně je autorka vyhodnocuje. Z čísel a grafů mám dojem, že čistě kvantitativně pro každou školu zvlášť a nediferencuje mezi respondenty (věk respondenta, ročník respondenta, posuzovaný učitel, vyučované předměty učitelem, pohlaví respondenta). Oproti tomu v textu vyhodnocení dotazníků jednotlivých škol autorka hovoří o výsledcích výzkumu i vzhledem k věku respondentů, pohlaví respondenta, předmětům vyučovaným učitelem. V textu se objevují názory autorky na odpovědi žáků a její volné interpretace vzhledem ke kategoriím, které si stanovila.

V závěru práce autorka shrnuje, že předmět, který hodnocený učitel vyučuje „*hrál ve vyhodnocování praktické části zásadní roli*“, ale v předložených datech nebyla tato kategorie uvedena. Také hovoří o tom, že z dotazníkového šetření vyplývají postřehy o lokalitě, pohlaví a zpětná vazbě.

Na hlavní otázku, kterou „*bylo zjistit, zda učitelé z pohledu jejich žáků splňují zásadní aspekty, které vytyčuje standard kvality profese učitele pro kvalitní výkon tohoto povolání.*“ (str. 53) si autorka v závěru práce odpovídá: „*Pokud se ale pozornost zaměří pouze na tyto dvě vybrané střední školy, lze s úspěchem tvrdit, že tyto vybraní třídní učitelé splňují aspekty, které program RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení) pro plnění pedagogické profese vytyčuje a doufá v jejich naplnění.*“ (str. 76)

Postřehy oponenta

Potěšilo mě, že autorka pracovala s relevantní odbornou literaturou.

Mrzí mě, že práce nemá definovaný srozumitelný a dosažitelný cíl.

Mrzí mě, že si nejsem jista cílem – cíli praktické části a jejich vztahem k „hlavní otázce“.

Potěšilo by mě, kdyby za jednotlivými citacemi autorů v teoretické části, zazněl názor autorky a shrnutí tématu vzhledem k cíli a smyslu její práce.

Potěšil by mě popis vztahu mezi jednotlivými kapitolami, představenými teoriemi a názory autorky. Byla bych ráda, kdyby poznatky uvedené v teoretické části byly základem pro kategorie využívané ve výzkumné části.

Nerozumím, proč autorka zařadila do teoretické části množství kapitol, jejichž text nemá přímý vztah s cílem výzkumu, např. etický kodex, karierní řád...

Ocenila bych, kdyby autorka představila ve zvláštní kapitole výsledky výzkumu vzhledem k jeho cíli, zařadila kapitolu diskuse a následně závěr práce.

Hlavní otázka výzkumu: Vzhledem k představené podobě dotazníku není zjevné, které zásadní aspekty má autorka na mysli a zda je hodnoty odpovědí žáků splňují, či nikoli.

Cíl výzkumu: Není zjevné, co přesně autorka sleduje jako cíl výzkumu. Pokud rozdělíme první odstavec kapitoly Cíl výzkumu do bodů, jedná se o:

- *jak vnímají žáci SŠ chování jejich třídního učitele* – cíl výzkumu byl částečně naplněn, dotazník na tuto otázku částečně odpovídá
- *zda odpovídá jejich třídní učitel standardu kvality profese učitele, jehož základní body vytyčuje například program RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení), kterým byl dotazník inspirován* – není zjevné, zda byl tento cíl naplněn, neboť autorka neuvedla, které základní body sleduje
- *Praktická část se zajímá o to, zda třídní učitel tyto aspekty splňuje a za jakých podmínek* - není zjevné, zda byl tento bod naplněn, neboť autorka neuvedla, jaké aspekty sleduje.
- *Zásadní otázkou bádání je také předmět, který hodnocený třídní učitel žáky vyučuje a jak tento fakt ovlivňuje jejich hodnocení* – není zjevné, zda byl tento bod naplněn. O předmětech, které učitelé vyučují, není v představeném dotazníku, který měli respondenti k dispozici psáno. Oproti tomu autorka o předmětech opakovaně hovoří a vyvozuje z nich závěry.

Co se týče formálního zpracování, vyskytují se v práci překlepy: chybí závěrečné uvozovky za citacemi, v některých případech nejsou věty srozumitelné. /např. „*Zároveň vyvíjí snahu k tomu, aby byli žáci v co nejlepších možných podmínkách pro studium, k čemuž využívá nastudované pedagogické metody.*“ (str. 26)/ /nebo. „*Podle Průchovi publikace “Učitel: současné poznatky o profesi” z roku 2002 je jedním ze zásadních bodů, které ovlivňují kvalitu vzdělávání ve školách samotnou přípravu budoucích učitelů. To je také jedním z důvodů, proč se v České republice začalo také rozdělovat vysokoškolské vzdělávání na bakalářské a magisterské studium. Stalo se tak na základě takzvané Boloňské deklarace* (str. 19)/

Nejsem si jista, zda práce naplnila cíle, které si stanovila.

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě.

Návrh otázek k obhajobě

Jak autorka definuje cíl své práce?

Domnívá se, že byl cíl práce naplněn? Co je jejím přínosem?

Jak autorka definuje cíl výzkumu ve své diplomové práci?

Domnívá se, že byl cíl naplněn?

Jaký je vztah mezi sesbíranými daty, cílem práce a hlavní výzkumnou otázkou?

Autorka hovoří o pedagogickém pracovníkovi a termín učitel vnímá jako užší. Jak by ho definovala? (str. 17)

Autorka hovoří o „*pedeutologické komparativní profesiografii*“, může pojem vysvětlit? (str. 20)

Autorka hovoří o dvou pomyslných stránkách profilu učitele „*Jsou jimi odborné kvality, které zahrnují kompetence, znalosti a dovednosti, které může pedagog získat během svých studií a pedagogické praxe. Na druhé straně pak stojí osobní kvality učitele, které se prakticky podepisují do celkového výstupu chování učitele v praxi.*“ Domnívá se, že osobní kvality nemůže učitel rozvíjet? Zvažme např. sebezkušenostní výcviky apod.? (str. 23)

Autorka uvádí, že „*Důraz na kvalitu vzdělávání a potřeba jejího hodnocení se zvyšují zejména v zemích s vysokým stupněm decentralizace školství a výraznou autonomií škol.*“ (str. 31) Domnívá se, že naše školství je decentralizované a co je toho příčinou?

Závěr

Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: dobře/neprospěl vzhledem k průběhu obhajoby

Podpis oponenta:

Datum vypracování posudku: 30. 8. 2021